

И. АРАБАЕВ атындагы КЫРГЫЗ УЛУТТУК УНИВЕРСИТЕТИ

Кол жазма укугунда УДК:

М. Т. Исаева

**(Кыргызстан менен Япониянын мисалында) инновациялык билим
берүү философия изилдөө объектиси**

09.00.11 – социалдык философия

Философия илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип
алуу үчүн жазылган диссертациянын авторефераты

Бишкек - 2024

ЖАЛПЫ МҮНӨЗДӨМӨ

Теманын актуалдуулугу. Бул диссертациялык изилдөөнүн актуалдуулугу заманбап инновациялык билим берүүнүн теориясына жана практикасына системалуу философиялык талдоо жүргүзүү зарылчылыгы менен шартталган. Диссертация эки өлкөнүн коомун трансформациялоо шарттарында инновациялык билим берүүнү өнүктүрүүнүн негизги тенденцияларын философиялык жактан изилдөөгө арналган. Акыркы он жылдыкта билим берүү системасы билим берүүнүн ар кандай формалары болуп, кайра өзгөртүлүп жана мобилизацияланып жаткан коомдун өнүгүүсүнүн негизги кыймылдаткыч фактору болуп калды. Азыркы учурда билим берүү билим берүү мекемелеринин дубалында гана эмес, ошондой эле заманбап дүйнөдө жаңы типтерди жана технологияларды өзгөртүп, адам жашоосунун бардык чөйрөлөрүнө киргизилүүдө.

Япония дүйнөнүн өнүккөн мамлекеттеринин бири катары салттуу прогресстен жогорку технологиялык прогреске жана илимий жетишкендиктерге экономикалык көрсөткүчтөр боюнча гана эмес, билим берүү жана инновациялык билим берүү тармагында да өтүп, көптөгөн өлкөлөргө үлгү болгон, ошондуктан ар дайым кызыктуу жана изилденген. Жапон билими дүйнөнүн көптөгөн өлкөлөрүнөн айырмаланып турат, бул өлкө салттуу билимге ээ болуп, өз өлкөсүнүн менталитетинин оригиналдуулугун жана назиктигинин иденттүүлүгүнүн тамырын сактап, инновациялык билим менен чырмалышкан.

Ошентип, биздин изилдөөлөрүбүздүн өзөгүн Кыргызстанда жана Японияда инновациялык билим берүү түзөт, алар социалдык-экономикалык факторлордон улам өзгөрүүлөргө дуушар болуп, билим берүү тармагында жаңы имиджинке ээ болууда.

Постиндустриалдык доор же маалымат доору социалдык-маданий, экономикалык жана технологиялык чөйрөлөрдөгү олуттуу өзгөрүүлөр менен мүнөздөлөт. Бул өтүүнүн маанилүү белгилери болуп төмөнкүлөр саналат: 1. Маалыматтык революция: Глобалдык санариптик трансформацияга жана маалыматтык коомго өтүүгө алып келген маалыматтык технологиялардын пайда болушу жана кеңири жайылуусу. 2. Ааламдашуу: экономика, маданият, билим берүү жана илим сыяктуу ар кандай тармактарда дүйнөлүк байланышты жана өз ара көз карандылыкты жогорулатуу. 3. Экономикадагы өзгөрүүлөр: оор жана өнөр жай экономикасынан билимге жана инновацияга багытталган экономикага өтүү. 4. Билим берүүнүн жаңы формалары: Билим берүүнүн тез өзгөрүүчү шарттарга ыңгайлашуусун талап кылуу, көндүмдөрдү, критикалык ой жүгүртүүнү жана технологиялык сабаттуулукту өнүктүрүүгө басым жасоо. 5. Социалдык-маданий баалуулуктардагы өзгөрүүлөр:

баалуулуктарды кайра карап чыгуу, көп түрдүүлүктү таануу жана коомго кошуунун маанилүүлүгү. 6. Туруктуу өнүгүү: экологиялык туруктуулукка жана социалдык жоопкерчиликке көңүл буруу.

Бул өзгөрүүлөрдү изилдөө жана түшүнүү заманбап коомдун талаптарына жооп берген жана адамдардын жаңы шарттарда ийгиликтүү жашоого жана иштөөгө даяр болушун камсыздоочу билим берүү стратегияларын иштеп чыгуу үчүн маанилүү.

Билим берүүдөгү инновацияларды философиялык талдоо азырынча сырткы чакырыктарды сыпаттоо менен гана чектелүүдө. Инновациялардын жайылуу жана бөгөт коюу шарттарында инновациялык ишмердүүлүктү, ошондой эле болгон инновациялык потенциалды изилдөө кыргыз жана жапон коомдорундагы билим берүү мейкиндигиндеги эндогендик өзгөрүүлөрдүн моделин туура чагылдырат жана өз алдынча изилдөө статусуна ээ катары формулировка каланышы мүмкүн. .

Азыркы дүйнөдө руханий жана адеп-ахлактык баалуулуктарды кайра карап чыгуу жүрүп жаткан биздин доордо, Кыргызстан билим берүү саясатын терең кайра карап чыгууга муктаж. Бул кайра карап чыгуу инновациялык билим берүүнү түшүнүүгө жана ишке ашырууга, материалдык-техникалык деңгээлде гана эмес, инновациялык билим берүүнүн гуманизмине негизделиши керек.

Билим берүү изилдөөлөрүнүн аксиологиясы өлкөнүн өнүгүүсүнүн социалдык-экономикалык жана социалдык-маданий факторлорунда инновациялык билим берүүнү системалуу кабыл алуунун жаңы артыкчылыктарын жана маселелерин алдыга коёт. Изилдөөчү тарабынан коюлган инновациялык билим берүүнү өнүктүрүүнүн милдеттери билим берүүнүн заманбап философиясын кылдат кайра карап чыгууну талап кылат, мында илим менен билимдин өз ара байланышы бар, билим берүү саясаты менен тыгыз байланышта.

Изилдөөнүн объектиси болуп заманбап кыргыз жана жапон коомдорунун трансформация шарттарында инновациялык билим берүү саналат.

Негизги максат – Кыргызстан менен Япониянын мисалдарын колдонуу менен инновациялык билим берүүнү философиялык жактан түшүнүү.

-Инновациялык билим берүүнүн концептуалдык жана категориялык аппаратын изилдөө.

-Инновация теориясына жана билим берүүдөгү инновациянын негиздерине теориялык жана методологиялык талдоо жүргүзүү.

-системалык мамиленин дискурсуна инновацияга болгон негизги мамилелерди талдоо, инновациялык потенциалдын структурасын когнитивдик, эвристикалык жана түшүндүрүүчү потенциалдардын көз карашынан аныктоо.

-Заманбап шарттарда инновациялык билим берүүнүн социомаданий жана аксиологиялык аспектилерин аныктоо жана көрсөтүү. Кыргызстандагы инновациялык билим берүүнүн трансформациялык процесстеринин социалдык-маданий башталышын жана эволюциясын түшүнүү.

- Японияда жана Кыргызстанда инновациялык билим берүүнүн философиялык түшүндүрмөсүн берүү, аны салттуу жана батыш европалык билим берүүнүн маданий баалуулуктарын бириктирген комплекстүү система катары кароо.

Диссертациялык изилдөөнүн методологиялык жана теориялык негиздери өзгөрүп жаткан коомдо инновациялык билим берүүнүн өнүгүү тенденцияларын талдоодогу социалдык-философиялык мамилелерди камтыйт. Социалдык-философиялык мамиленин алкагында социалдык курулуштар теориясында бир нече аспектилер маанилүү: инновацияны кабыл алууга социалдык-маданий таасир, билим берүү жамааттарында билимди түзүү, инновация түшүнүгүн биргелешип куруу, тилдин ролу. жана билимди калыптандырууда баарлашуу. Инновациялык билим берүүнү өнүктүрүү процесстеринин социалдык-маданий шарттуулугу көрсөтүлгөн (онтологиялык аспект). Инновациялык билим берүүнү изилдөөдө онтологиялык аспектинин социалдык-маданий шарттуулук менен айкалышы ар кандай маданий шарттарда инновациянын маңызы кандайча кабылданарын жана калыптангандыгын, ошондой эле бул маданий факторлор инновацияларды киргизүүнүн ийгилигине кандай таасир эте аларын жакшыраак түшүнүүгө мүмкүндүк берет. билим берүү системаларына.

Изилдөөнүн илимий жаңылыгы иштин максаты менен аныкталып, анын алкагында орус философиялык ой жүгүртүүсүндө биринчи жолу комплекстүү философиялык талдоо жүргүзүлгөн. Илимий чөйрөгө кошкон негизги салымдарына төмөнкүлөр кирет: ата мекендик философия илиминде биринчи жолу инновациялык билим берүүнүн маңызына тарыхый-философиялык талдоо жүргүзүлдү, инновациялык билим берүү концепцияларына теориялык жана методологиялык талдоо жүргүзүлдү, автордук түшүндүрмө “Инновациялык билим берүү” концепциясы сунушталды, билим берүүнүн парадигматикалык трансформация процесси инновациялык ишмердүүлүктү мыйзамдаштыруу катары мүнөздөлдү, билим берүүдөгү инновациялык процесстер “салттуу” жана “эң жаңы” инновациялык маданий баалуулуктарды бириктирген комплекстүү система катары изилденди. билим берүү,

Япониядагы инновациялык билим берүүнү реформалоонун өзгөчөлүктөрүн ачып берди, Кыргызстанда жана Японияда инновациялык билим берүүнүн социалдык-маданий детерминацияларына социалдык-философиялык талдоо жүргүздү.

Диссертациянын темасынын илимий программалар жана негизги изилдөө иштери менен байланышы.

1. Философиялык дискурста инновация белгилүү бир системалык жана структуралык орнотуулар менен чектелген чыгармачыл коомдук ишмердүүлүктү чагылдырган концепция катары концептуализацияланат деп негизделет. Инновация – бул коомдук системанын сапаттык абалынын башкарылуучу өзгөрүшүнө жетүү үчүн коомдук ишмердүүлүктүн комплекстүү, комплекстүү уюштурулган процесси. Инновациянын мазмунун инновациялык процесстин толук циклинин субъекттеринин бир бөлүгү гана катышкан бир жолку иш-аракеттер катары инновацияга же инновацияны өнүктүрүүгө кыскартууга болбойт. Инновациялык процесс социалдык инновациянын позициясы боюнча каралат. билим берүү субъекттеринин социалдык диспозициялары жана билим берүү системасынын туруктуулугунун ченемдери менен өз ара байланышта болгон айрым формацияларды - денелик идеяларды ишке ашыруу, өткөрүп берүү, экстраполяциялоо процесси.

2. Түзүмдүк өзгөрүүлөргө атайылап адаптациялоо процесси катары тутумдук инновацияга басым жасоо тышкы чакырыктардын таасири астында инновацияны киргизүүнү жана инновацияга карата билим берүү субъектилерин активдүү азчылыкка бөлүүнү билдирет.

3. Билим берүүнүн азыркы абалы парадигматикалык трансформация процесси катары мүнөздөлүп жаткандыгы аныкталды. Билим берүү парадигмалары билимге болгон муктаждыкты канааттандыруунун коомдук уюшулган формасы менен аныкталат, билим берүүнүн коом менен байланышын мүнөздөйт (билим берүүнүн статустук позицияларын аңдоо) жана билим берүүнүн социалдык баалуулугунун негизинде дифференцияланат. Билим берүүнүн салттуу модели интегративдик функцияга басым жасайт, модернизация билим берүүнүн социалдык структуралоочу жана социалдык-мобилизациялык ролун ишке ашырат, бул анын мазмунунун өзгөрүшүнө ылайык келген билим берүүнүн автономиясына алып келет.

4. Инновациялык ишмердүүлүк билим берүү субъекттеринин чыгармачылык потенциалын же адаптациялоо стратегияларын ишке ашыруу менен байланышкан. Инновациялык ишмердүүлүк билим берүү системасынын мүмкүнчүлүктөрүнүн спектринен, билим берүү субъекттеринин инновацияларга даярдыгынан жана билим берүү субъекттеринин өнүгүү

ресурстарына жеткиликтүүлүгүнөн көз каранды. Инновациялык иш-аракет эволюциялык (акырындык менен) мүнөздө болушу мүмкүн, билим берүүнүн деңгээлин дифференциациялоого же билим берүү системасынын жабыктыгы менен аныкталган карама-каршылыктарды тандоого, билим берүүнүн түзүмүнө, ишмердүүлүгүнө жараша ар кандай интенсивдүү пайда болгон “дисфункционалдык” топтолушу мүмкүн. инновациялык топтордун жана инновациялык идентификациянын даражасы, билим берүү субъектилеринин инвестициялык стратегияларына мамилеси.

5. Инновациялар инновациялык инсандар катары билим берүүнүн субъекттеринин жеке баалуулугуна которулганда эффективдүү болоору негизделген, бул жеке инновациялык потенциал үчүн зарыл негиз болуп саналат. Профессионалдык-педагогикалык маданияттын сапаты катары инновациялык төмөнкү критерийлер менен мүнөздөлөт: инновацияны жеке маанилүү баалуулук катары кабыл алуу; билим берүү системасын өнүктүрүүнүн зарыл коомдук механизми катары. Билим берүү субъекттеринин инновациялык жөндөмдүүлүгү «күнүмдүк жашоонун логикасына» инновацияны киргизүүгө жана системалык (социалдык жана профессионалдык) карама-каршылыктарды чечүүнүн жолун жаңычылдыкта көрүүгө даярдыгында чагылдырылат.

6. Коомдун прогрессивдүү өнүгүүсүнүн ар бир тарыхый этабында билим берүү системасына жогорулатылган талаптар коюлуп, аны тынымсыз өзгөртүүгө, кайра курууга, реформалоого мажбурлай тургандыгы көрсөтүлгөн. Япониядагы жана Кыргызстандагы азыркы билим берүү реформалары заманбап билим берүүнүн өнүктүрүүнүн негизги этаптары болуп саналат, анын аркасында билим берүү жапон билим берүү парадигмасынын жаңы талаптарга шайкеш келбегендигинен улам келип чыккан кризистен чыгуу жолунда турду. мезгилдер жана мазмуну боюнча артта калган кыргыз билим берүү парадигмасы – билим берүү программалары боюнча изилдөөлөр. Япониянын билим берүү системасын реформалоонун негизги тенденциялары, мазмуну, этаптары маданий салттар, элдин менталитети, саясий, экономикалык системасы, философиясы, дини, коомдук мамилелердин формалары ж.б. Япониядагы билим берүү реформаларында өлкөнүн маданий мурасы сыяктуу улуттук өзгөчөлүктөр көрүнүп турат.

7. Япония менен Кыргызстандагы билим берүү реформасынын салыштырма мүнөздөмөсү 12 жылдык мектеп системасына өтүүдө ата мекендик билим берүү системасын өркүндөтүү үчүн жапон тажрыйбасын колдонууга мүмкүндүк берери негиздүү.

8. Заманбап кыргыз билим берүүсүн өнүктүрүү зарылчылыгы глобалдашкан дүйнөдө инновациялык ишмердүүлүктү жүргүзүүгө даяр илимий

кызматкерлердин жаңы муунун жана жогорку квалификациялуу адистерди даярдоону талап кылаары көрсөтүлгөн. Инновациялык билимге ээ болгон жана билимин Кыргыз Республикасынын жыргалчылыгы үчүн колдоно турган сапаттуу адистерди даярдоо зарылчылыгы.

Изилдөөнүн теориялык мааниси ата мекендик инновациялык билим берүүнү өнүктүрүү тенденцияларын социалдык-философиялык талдоонун натыйжаларында (эки демократиялык мамлекетти: Кыргызстан менен Японияны изилдөө аркылуу), коомдун заманбап кайра курууларынын билим берүүгө тийгизген таасирин аныктоодо, коомдун маалыматка жана билимге, билимге болгон керектөөлөрүн аныктоо, ошондой эле демократиялык мамлекеттерде инновациялык билим берүүнү өнүктүрүү тенденцияларын аныктоо. Алынган натыйжалар билим берүү системасы менен азыркы коомдун ага коюлган талаптарынын ортосундагы карама-каршылыктарды жоюу үчүн маанилүү. Инновациялык билим берүүнү негиздөөгө комплекстүү мамиле социалдык философиянын жана билим берүү философиясынын маселелерин теориялык түшүнүү жаатындагы маанилүү илимий маселени чечүүгө мүмкүндүк берди, бул билим берүүдөгү тенденциялардын өзгөчөлүгүн түшүнүүнү ачууга алып келди. инновациялык билим берүүнү өнүктүрүү. Диссертацияда алынган натыйжалар коомдук турмушту, анын социалдык институттарын өркүндөтүү, инновациялык билим берүү тармагында кыйла эффективдүү технологияларды иштеп чыгуу үчүн практикалык жана билим берүү иш-чараларында колдонулушу мүмкүн.

Изилдөөнүн практикалык мааниси. диссертация билим берүүдөгү инновация концепциясын түзүү болуп саналат, ал билим берүү, университеттик, илимий-практикалык диспуттарда жана конференцияларда инновациялык билим берүү программаларын иштеп чыгууда жана ишке ашырууда инновациялык потенциалдын ордун жана маанисин аныктоо үчүн практикалык негиз болуп саналат. Иште билим берүүдөгү инновациялык ишмердүүлүктү, анын ичинде инновациялык потенциалды ишке ашыруу боюнча иш-чараларды долбоорлоо үчүн негиз боло ала турган билим берүүдөгү инновациялардын мазмундук жана уюштуруучулук негиздерин камсыз кылуу боюнча сунуштар негизделген.

Ишти апробациялоо. Диссертациянын автору изилдөө темасы боюнча 14 макала жарыялаган.

Диссертациянын негизги жоболору эл аралык жана республикалык конференцияларда, семинарларда, жолугушууларда, саммиттерде, тегерек столдордо, консультацияларда баяндалган:

Диссертациялык изилдөө Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын Философия жана саясий-укуктук изилдөөлөр институтунун

философия жана гуманитардык илимдер бөлүмүнүн, социалдык философия бөлүмдөрүнүн, онтология жана гносеология бөлүмүнүн кеңейтилген жыйынында талкууланды.

Иштин структурасы изилдөөнүн максатына жана милдеттерине баш ийдирилет. Ал кириш сөздөн, үч бөлүмдөн, анын ичинде 6 бөлүмдөн, корутундудан жана пайдаланылган булактардын тизмесинен турат.

ИШТИН НЕГИЗГИ МАЗМУНУ

Киришүү теманын актуалдуулугун негиздеп, анын өнүгүү даражасын аныктайт, диссертациянын максатын жана милдеттерин формулировкалап, анын методологиялык негизин, жаңылыгын жана практикалык маанисин ачып берет.

Биринчи бөлүм – **“Инновациялык билим берүүнү изилдөөнүн теориялык негиздери”** – эки бөлүмдү камтыйт.

Биринчи главанын биринчи бөлүмүндө – **“Инновациялык билим берүүнүн концепциясы жана маңызы жана анын генезиси”** – инновациялык билим берүүнүн келип чыгышы жана калыптануу өзгөчөлүктөрү ачылган.

Кайсы гана коомдо болбосун, анын ичинде кыргыз коомунда да билим берүү өзөктүү система жана бардык социалдык өзгөрүүлөргө умтулуулардын алып баруучусу катары иштейт. Ал коомдон обочолонуп жашай албайт, бул бул системаны коомдун бардык көйгөйлөрүн чагылдырат. Мындан тышкары, билим берүү көп учурда бул көйгөйлөрдү сактап калат, анткени анын милдети коомдун келечектеги мүчөлөрүн коомду кайра куруунун шарттарында аракеттенет деп эсептеп, конкреттүү шарттарда келечектеги жашоосуна даярдоо болуп саналат.

Билим берүү – бул коомдун максаты менен дал келген уникалдуу адистештирилген подсистемасы. Эл чарбасынын материалдык байлыктарды жана кызмат көрсөтүүлөрдү өндүрүүчү түрдүү тармактарынан айырмаланып, билим берүү системасы адамдын өзүн калыптандырат, анын интеллектуалдык, адеп-ахлактык, эстетикалык жана физикалык өнүгүүсүнө таасир этет.

Билим берүү – маданияттын подсистемасы катары иш алып баруучу жана адамдын өнүгүү механизмин чагылдырган социалдык-маданий процесстин феномени. Тарбия менен окуунун, адам менен кабылдоонун ортосундагы байланышты ажыратып, орнотуу концептуалдык жактан маанилүү жана, албетте, аргументтерди келтирүүдөн мурун, адам табиятынын табиятын, өзгөчө билимдин табиятына карата болжолдоо. Билим – адам табиятынын булагы, анткени билим булактары аркылуу адам коомдогу өзгөрүүлөрдүн артынан жаңы түшүнүктөрдү өздөштүрөт.

Социалдык-маданий процесстеги билим берүүнүн миссиясын үч аспектиде кароого болот: коомго, инсанга билим берүү жана билим. Билим берүү коомдук феномен катары билимди жаңы муундарга өткөрүп берүүнүн маанилүү куралы болуп саналат. Билим өз кезегинде булак болуп саналат, ал эми инсан билим берүү шартында жаңы маалыматтык технологиялардын шартында билим алуу же андан баш тартуу чечимин кабыл алат.

Ошентип, билим берүү – адам ар кандай факторлордун (идеологиянын өзгөрүшү, билим берүү саясатынын принциптери ж.б.) таасири астында билимге ээ болгон татаал социалдык-маданий процесс.

Билим берүү маселелерин изилдөө Платон, Аристотель, Ибн Сина сыяктуу философтордун келип чыгышына жана окууларына кайрылууну талап кылат, анткени алардын окуулары жана аныктамалары биздин доордо тарбия жана билим берүү контекстинде актуалдуу бойдон калууда. Учурда Кыргызстандын келечеги үчүн улут тарбиясына көңүл буруу болуп көрбөгөндөй маанилүү. Бул жагынан Аристотель сыяктуу байыркы ойчулдарга кайрылуу зарыл. Буга чейин биз Кыргызстандын келечегинде инновациялык билим берүүнү өнүктүрүү үчүн маанилүү боло турган билим берүүнүн өнүгүү эволюциясын көрүү үчүн Платон менен Руссондун теориялык көз караштарына көз чаптырдык.

Аристотель өзүнүн ой жүгүртүүсүндө тарбиянын максаттарын, интеллектуалдык жана адеп-ахлактык жакшылыктын табиятын, туура иш-аракет теориясын аныктайт. Ал бакытты «үйрөнүү же билим алуу» маселеси катары көрсөтөт. Пайдалуулук теориясында ал илимий билимди, практикалык жана философиялык акылмандыкты жана интуитивдик акылды камтыган психикалык абалды сүрөттөйт. Аристотель тарбиянын максаты туура иш-аракет үчүн зарыл болгон интеллектуалдык жана адеп-ахлактык сапаттарга үйрөтүү экенин, бул биздин мамлекетибиздин азыркы жана келечеги үчүн актуалдуу бойдон калууда деп ырастайт.

Өлкөбүздө негизги дин ислам экенин эске алсак, Ибн Сино, Аль-Фараби, Жусуп Баласагын жана башка өңдүү чыгыш ойчулдарынын, алардын «тарбия» жөнүндөгү айткандарына да көңүл буруу зарыл.

Ислам философиясында билим берүү маанилүү орунду ээлейт жана атактуу мусулман философторунун ичинен биринчилерден болуп билим берүү маселелерине эң олуттуу көңүл бурган, идеялары салттуу ислам ой жүгүртүүсүнө негиз болгон көрүнүктүү окумуштуу Абу Ибн Сино болгон. Анын чыгармаларында билим берүү боюнча суроолорду терең талдап чыкты. Ибн Синанын айтымында, тарбия төрөлгөндөн баштап, ал тургай андан да эрте башталат, биринчи баскычы үй-бүлө институту болот. Мектеп өз кезегинде ата-энелерден алган билимди бекемдеп, колдоого алышы керек.

Ибн Синанын ой-пикири боюнча, адамдын максатына жетүү үчүн жакшы интеллект, интеллектуалдык жөндөмдүүлүктөрдү өнүктүрүү керек. Билим берүү, анын ою боюнча, теориялык жана практикалык интеллекттин жөндөмдүүлүктөрүн ишке ашыруу жана өркүндөтүү процесси. Билим берүү – бул өстүрүлгөн интеллект экенин баса белгилейт.

Жогоруда сөз кылынган байыркы философтордун ичинен терең талдоо жүргүзгөндөн кийин, билим берүүнүн философиясы болбосо инновациялык билим берүү маселелерин андан ары изилдөө мүмкүн эмес деп айтууга болот. Билим берүү философия менен, өзгөчө жалпы философия менен ар түрдүү байланышта болгон билим берүү философиясы менен түздөн-түз байланыштуу. Билим берүүнүн философиясынын билимдин өз алдынча тармагы катары өнүгүүсүнүн узак тарыхы бар.

Билим берүү философиясы өзүнүн тарыхый жана социалдык контекстинде билим берүүнүн жалпы мыйзамдарын изилдөө менен байланышкан философиялык билимдердин салыштырмалуу өз алдынча чөйрөсү катары дароо эле калыптанган эмес. Анын калыптанышы үч этапты басып өттү: билим берүү философиясынын тарыхка чейинки мезгили (байыркы грек философиясынан 18-кылымдын аягына чейин), билим берүүнүн протофилософиясы (19-кылымдын башы – 20-кылымдын ортосу) жана билим берүү философиясы. анын институттук формасында (20-кылымдын 2-жарымынан).

Биринчи главанын экинчи бөлүмүндө - “Инновациялык өнүгүүнүн классификациясы жана өнүгүү тенденциялары” - Глобализациянын таасири менен шартталган социалдык-маданий жашоодо чоң өзгөрүүлөр технологиялык чөйрөдө гана эмес, билим берүү системасына да таасирин тийгизип, инновациялык билим берүүнү өнүктүрүү. Бул өзгөрүүлөрдүн баары коомдун социалдык шарттарына байланыштуу болот. Индустриалдык коомдон постиндустриалдык, маалыматтык типке акырындык менен өтүү билим берүү парадигмасын жана билим берүү системасын түп-тамырынан бери жаңылоонун объективдүү зарылчылыгын аныктай тургандыгын түшүнүү баштапкы чекит болуп саналат.

Ар түрдүү доорлордо жана кылымдарда адамзат коомундагы жаңылыктар өзгөчө роль ойногон; Анын үстүнө коом инновацияларга, дүйнөдө болуп жаткан бардык жаңы нерселерге аралашып, ыңгайлашты. Ошентип, билим берүүдөгү инновациялар өзгөчө маанилүү, анткени билим берүү туруктуу келечекти түзүүдө чечүүчү ролду ойнойт. Адамдын жашоосундагы инновация мутацияны элестетет – бул адамдын өзү тарабынан колдоого алынган кайра кайтарылыгы процесс. Ошентип, инновация зарыл жана позитивдүү өзгөрүүлөрдүн инструменти катары каралышы керек, мында адамдын ар

кандай иш-аракети (мисалы, өнөр жай, бизнес же билим берүү) туруктуу бойдон калуу үчүн дайыма инновацияларга муктаж.

Ар түрдүү доорлордо жана кылымдарда адамзат коомундагы жаңылыктар өзгөчө роль ойногон; Анын үстүнө коом инновацияларга, дүйнөдө болуп жаткан бардык жаңы нерселерге аралашып, ыңгайлашты. Ошентип, билим берүүдөгү инновациялар өзгөчө маанилүү, анткени билим берүү туруктуу келечекти түзүүдө чечүүчү ролду ойнойт. Адамдын жашоосундагы инновация мутацияны элестетет – бул адамдын өзү тарабынан колдоого алынган кайра кайтарылыгы процесс. Ошентип, инновация зарыл жана позитивдүү өзгөрүүлөрдүн инструменти катары каралышы керек, мында адамдын ар кандай иш-аракети (мисалы, өнөр жай, бизнес же билим берүү) туруктуу бойдон калуу үчүн дайыма инновацияларга муктаж.

Жалпы глобализациянын жана дүйнөлүк мейкиндиктин интеграциясынын фонунда азыркы реалдуулук бардык жерде инновациялардын күчөшү менен мүнөздөлөт. Бүгүнкү күндө инновациялар жашоонун бардык чөйрөлөрүндө, анын ичинде экономикада, саясатта, технологияда, маданиятта жана коомдук турмушта олуттуу өзгөрүүлөрдү жасап, инсандын да, бүтүндөй коомдун да жашоосун өзгөртүүдө. Бул өзгөрүүлөр адамдардын жашоо образына, ой жүгүртүүсүнө жана күнүмдүк практикасына тиешелүү. Инновациянын мазмуну – жаңычылдык, коомдун бардык чөйрөлөрүндөгү: экономикада, саясатта, маданиятта, билимде билимдин жаңылануусу. Инновациялык билим берүү билим берүү процесстерин илимий мазмун менен айкалыштырат. Заманбап шарттарда билим берүүдөгү инновациялык саясат заманбап мамлекеттердин саясатына айланып баратат. Стратегиянын негизги максаттарынын арасында заманбап технологияларды адам ишинин бардык чөйрөлөрүнө максималдуу түрдө киргизүү экендигин белгилей кетели; салмактуу жана туруктуу өнүгүп жаткан илимий-изилдөө жана конструктордук секторду түзүү жана башкалар. Инновация заманбап инновациялык өнүгүүнүн принциптерин, ролун, маңызын жана натыйжаларын түшүнүү катары иштейт жана инновациялык иштин теориялык негиздерин жана ыкмаларын: болжолдоо, инновацияларды түзүү, пландаштыруу, уюштурууну айкалыштырган инновациялык процесстерди түшүнүүгө жигердүү өнүгүп келе жаткан комплекстүү мамиле болуп саналат. Натыйжада, экономикалык жана технологиялык, социалдык-философиялык мүнөздөгү маселелерден тышкары инновацияларды кабыл алуу, аларга адаптациялоо, алардын технологиялык кесепеттерин болжолдоо жана социалдык баалоо маселелери көтөрүлөт; социалдык-маданий кубулуштарга жооптуу субъекттерди аныктоо, технологиялык өнүгүүнүн натыйжаларын да, натыйжаларын да сактап калуу жөндөмдүүлүгү жана каалоосу. Инновациянын жоктугу терең экономикалык жана социалдык кесепеттерге алып келиши

мүмкүн. "Билимге" жол, албетте, билим аркылуу өтөт. Коомдун жаңы түрүн көздөй кыймылды тездетип же токтото турган нерсе ушул. Бул татаал жана көп кырдуу коомдук көрүнүш, билимди жана коомдук тажрыйбаны өткөрүп берүү, өздөштүрүү жана кайра иштетүү чөйрөсү. Америкалык социолог Н.Смелсер билим берүүнү институционалдаштырылган (формалдуу) процесс катары аныктайт, анын негизинде коом баалуулуктарды, көндүмдөрдү жана билимдерди бир инсандан, топтон же жамааттан экинчисине өткөрүп берет [52, С.427]. 20-кылымда дүйнөлүк коом билим берүү кризиси жөнүндө курч суроого туш болду. Талкуулар пайда болду мүмкүн болгон режимдердин маңызын жана тереңдигин камтыган себептерге, көрсөткүчтөргө карата. Песталоцци, Фребель, Гербарт, Дистервег, Дьюи жана башкалардын философиялык-педагогикалык идеяларынын таасири астында калыптанган билим берүүнүн классикалык модели билим берүүнүн максаттары, принциптери, формалары жана ыкмалары жөнүндө, ошондой эле билим берүүнүн мазмуну жана классикалык билим берүү системасында камтылган аны уюштуруу ыкмалары. Билим берүүнүн кризиси бул идеяларды сын көз караш менен түшүнүү жана коомдун талаптарын жана адамдын керектөөлөрүн өнүктүрүү зарылчылыгына алып келет. Салттарга жана инновацияларга басым жасоо менен инновацияларды түшүнүүгө ар кандай методологиялык ыкмаларды карап чыгабыз. Каада-салттар ар кандай көз караштардан каралат: адамдын социалдашуусунун бир бөлүгү катары, ошондой эле жаңы мамилелерди түзүүгө жана жаңы муундарды кайра жаратууга жөндөмдүү коомдук бүтүндүктүн интеграциялык механизми катары. Каада-салттар аркылуу адамзат маданий тажрыйбаны муундан-муунга өткөрүп, идеяларды, баалуулуктарды жана дүйнөнү кабылдоо ыкмаларын кайталайт. Салттардын системасы коомдук организмдин бүтүндүгүн чагылдырат. Инновация – билим берүүнү өнүктүрүүнүн жаңы перспективаларын ачуунун маңызы жана маданиятка ылайыкталган жолу. Онтологиялык мааниде каралуучу салт – өзгөрүү ичинде туруктуу, өнүгүүдө туруктуу, салыштырмалуу абсолюттук, убакыттык жактан түбөлүктүү нерсе. Бул билим берүүдөгү жаңы нерсенин – идеялардын, ыкмалардын, методдордун, технологиялардын, өзгөрүп жаткан шарттарда окутуу, тарбиялоо жана тарбиялоо маселелерин эффективдүү чечүү үчүн прогрессивдүү принципти алып жүрүүчү элементтердин жыйындысынын жаралышынын негизи болуп саналат.

Россия Федерациясынын педагогика илимдеринин доктору М.В. Кларин өзүнүн монографиясында окуу процессинин репродуктивдүү жана проблемалык багытына ылайык келген инновациялардын эки негизги түрүн талдайт [47, С.640]. Биринчи түрү - инновациялык-модернизациялоо, окутуунун салттуу репродуктивдүү ыкмасын модификациялоо, бул жогорку репродуктивдүү окутууга алып келет. Экинчи түрү - инновациялык-трансформация, билим берүү процессин жана когнитивдик ишмердүүлүктү

модернизациялоого багытталган. Ал жаңы шарттарда билимди өз алдынча алуу үчүн издөөнү жана баалуулуктарга багыт алууну камтыйт. Ошентип, өмүр бою билим берүү инновациялык билим берүүнүн жаңы формаларына айланат. Бул процесс улуу муундун тажрыйбаны салттын алкагында өткөрүп берүүсүнөн башталат, андан соң инновациялык потенциалдын негизинде жаңы тажрыйба иштелип чыгат. Ошентип, инновация субъекттери өзүн-өзү андоону түп-тамырынан бери өзгөртүп, эски ыкмаларды модернизациялоодо. Коомдун өнүгүү механизмин калыптандыруу үчүн инновацияларды коом гана эмес, жалпы мамлекет да колдоого алышы керек.

Экинчи глава “Инновациялык билим берүүнүн заманбап өнүгүүсүнүн өзгөчөлүктөрү”. - эки бөлүмдү камтыйт.

“Инновациялык билим берүүнүн философиялык-аксиологиялык анализи” экинчи главасынын биринчи бөлүмүндө – Изилдөөнүн философиялык-аксиологиялык талдоосунда Кыргызстандагы инновациялык билим берүүнүн негизги фактору катары социалдык инновацияларды карайбыз. Социалдык инновация Кыргызстан да четте калбаган, философияда жаңы формаларды алып, эскинин баары жаңыга алмаштырылган заманбап тез өзгөрүп жаткан дүйнөдө актуалдуу болуп жатат. Социалдык инновация диалектиканын мыйзамдары боюнча өнүгөт, адамдын бүткүл коомдук турмушун өзгөртүп, жаңыны өнүктүрөт, эскини бириктирип, адам жашоосунда өзгөрөт. Байыркы доорлордон бүгүнкү күнгө чейин адамдын өнүгүүсүндө социалдык фактор чоң роль ойнойт жана бул адамзаттын акырындык менен өнүгүүсүнө байланыштуу. Жаңы миң жылдыкта инновация илимий билимдин түрдүү тармактарында жаңы илимий мүнөзгө ээ болуп, тамыр жайып, жаңы көз караштарга жана идеяларга ээ болууда.

21-кылымда "инновация" түшүнүгүн экономист Йозеф Шумпетер аныктап, товарлардын жаңы түрлөрүн киргизүү жана аларды сатуу экономикалык чөйрөдө жаңы нерсени билдирет деп ырастаган.

Ошентип, инновация түшүнүгү биринчи жолу австриялык экономист Йозеф Шумпетер тарабынан «Экономикалык өнүгүү теориясы» (1911) аттуу эмгегинде системалаштырылган. Мотивациялоо жана стимулдаштыруу үчүн «эл керектөөчү товарлардын жаңы түрлөрүн, жаңы өндүрүш жана транспорт каражаттарын, рынокторду жана өнөр жайды уюштуруунун формаларын киргизүү жана колдонуу максатындагы өзгөртүүлөр» катары сунушталган инновацияларды киргизүү зарыл деп ырастады [68. Р. 10].

Инновация чөйрөсүндөгү прогрессивдүү кыймыл өзгөртүүлөр аркылуу ишке ашат жана бул өзгөрүүлөрдүн жоктугу кыйроого жана уюшкандыкка алып келиши мүмкүн. Коомго киргизилген жаңы идеялар кризистик кырдаалдардан чыгууда негизги ролду ойнойт.

Шумпетер социалдык коомдогу инновациянын эки негизги түрүн аныктаган: технологиялык жана социалдык. Анын пикири боюнча, ишкер инновациянын субъектиси, бүт коомдун социалдык шарттарынын жүрүшүн өзгөртөт.

Инновацияны изилдөөгө башка окумуштуулар да салым кошушкан. Мисалы, немис окумуштуусу Г. Менш экономикалык циклдүүлүк жана негизги инновациялардын таасири боюнча изилдөөлөрдү жүргүзсө, америкалык экономист П. Дракер инновацияны жаңы, мурда болбогонун иштеп чыгуу жана ишке ашыруу катары аныктап, жаңы мүмкүнчүлүктөрдү берүү үчүн аныктаган. Белгилүү бир бизнестин экономикасынын формасы.

Демек, инновация – бул жөн эле ойлоп табуу же ачылыш эмес, тескерисинче, эффективдүүлүктү, өзгөчө бизнестеги концептуалдык өзгөрүү. П. Друкердин айтымында, экономикада эски элементтер бизнесте өнүктүрүүгө жаңы багыт берүүчү жаңы өзгөчөлүктөргө ээ болот. Инновацияны мындай чечмелөө инновациянын жана бизнес жүргүзүү процессинин маңызынын бардык аспектилерин камтыган мазмунду кеңейтүүчү мүнөзгө ээ.

Демек, тыянак чыгаруу менен, инновация заманбап дүйнөдө азыркыны жакындаткан келечекке кадам таштаарын аныктай алабыз. Азыркы учурда, бул так жана айкын көрүнүп турат, анда соода жана сатуу үчүн жаңы ыкмалар суроо-талап рыногунда өсүп жатат, бул (онлайн дүкөндөр, онлайн сатуу).

Мындай ыкмалар ошондой эле инновациялык билим берүүнүн түрлөрүнүн бири болуп саналат, мында бизнесте башкаруунун жаңы ыкмасын үйрөнүү менен бирге жаңы ыкмаларды киргизүү, ошону менен сиздин инновациялык идеяларыңызды жана көз караштарыңызды колдонуу зарыл, андан тышкары ар бир идеяга философиялык жана философиялык көз караш менен мамиле кылуу керек. болуп жаткан бардык жаңы нерселердин онтологиялык көз карашы. Демек, терминологиялык жактан ала турган болсок, «новация» термини латындын «жаңылануу» деген сөзүнөн келип чыккан, жаңылануу экономикада, саясатта гана эмес, жалпы эле социалдык дүйнөдө болуп жаткан жаңы нерсени билдирет. Корутунду чыгарууда, биз жогоруда айтып өткөндөй, жаңы идеяларды жана ыкмаларды дүйнөгө алып келе турган инноваторсуз инновация болбойт деп тактоо керек. Ошентип, инноватор менен инновациянын жыйындысы бири-бири менен чырмалышып, алар бири-бири менен идеялардын бирдиктүү максаты, «жаңыларды киргизүү» менен байланышкан. Инноватор – бул жашоонун бардык чөйрөлөрүндө (экономикалык, саясий, маданий, экологиялык) адам чөйрөсүндө өнүгүүнүн жаңы жолдорун издеген инсан, бирок инновация – инноватор өзүнүн жаңы идеяларын колдоно турган объект. Ийгиликтүү инновациялардын кайтарымы жогору болгондуктан, кээ бир компаниялар иштөөнүн жолдорун издешет, ошентип кээ бир заманбап компаниялар инноваторлорду шыктандыруунун

жана башка инновациялык идеяларды издөөнүн аркасында тейлөө тармагында алдыңкы компаниялар болуп чыгышат. Изилдөө көрсөткөндөй, Г.Хегерштранд боюнча инновация – бул ар кандай экономикалык жаңылыктардын (б.а. технологиялар, продукциянын жаңы түрлөрү ж. б.) жайылуусу. Т.Хегерштранд инновациялардын диффузиясынын кыймылынын абалын изилдөө үчүн аймактык факторду колдонгон, мында борбор менен алыскы аймактардын ортосунда кескин карама-каршылык бар. Ошентип, инновациянын географиялык аспектиси социалдык-экономикалык системада орун алат. Биз инновациянын географиялык аспектисин COVID-19 пандемиясынын учурунда так жана даана көрдүк, ал инновациялар жана инновациялык идеялар адамзаттын изоляциясында бүткүл дүйнөгө адаптациялоого жардам берген. «Дүйнө коомдун бардык секторлоруна таасирин тийгизген жана жашоону жана жашоо каражаттарын өзгөрткөн глобалдуу саламаттык кризисине туш болууда. Тажрыйба көрсөткөндөй, климаттын өзгөрүшүнөн баштап, куралдуу кагылышууларга же саясий баш аламандыктарга чейин кризистин бардык түрлөрүндө жана муктаждык мезгилдеринде жаштар жана жаштар уюмдары тез чара көрүп, башкалардын муктаждыктарына жооп беришет». Демек, инноваторлордун идеялары жана инновациялык технологиялык методдор адамзаттын бардык аймактык чектерин жок кылууга жардам берген кризис адамзат үчүн түрткү болуп саналат. Кризис менен катар социалдык-экономикалык мамилелердин өнүгүшү келип чыгат, анын маңызы коомдун өзгөрүшү жана адам жашоосунун бардык чөйрөлөрүндөгү жаңы контурлар жана идеялар, буга онлайн окутуу, онлайн пресс-конференциялар, онлайн транзакциялар кирет.

Коркунучтар адамдын жашоосунун бардык чөйрөлөрүндө пайда болот, алардын бардыгына төмөнкүлөр кирет: экологиялык, техногендик, маалыматтык, мында адам өзүн өзү жок кылуу менен бүткүл адамзатка коркунуч келтирет. Мунун баары технологиядан келип чыккан инсандык психологиялык көйгөйлөр, бул көз карандылыктын бири номофобия деп ойлойбуз. "Номофобия" термини уюлдук телефонсуз калуудан же андан алыс болуу коркунучу. Психиатрлардын айтымында, номофобия дүрбөлөңгө түшүп, баш айлануу жана тахикардияга алып келиши мүмкүн, мындан тышкары, интернетке көз карандылык адамдарды өздөрүнүн «виртуалдык дүйнөсүн» ойлоп табуу менен адам менен инсандын ортосундагы байланыштын реалдуу социалдык чөйрөсүнөн алыстап кетүүгө алып келет.

Экинчи главанын экинчи бөлүмүндө – “Жапон коому жана анын инновациялык билим берүү контекстиндеги парадигмасын өзгөртүү” – Япониядагы инновациялык билим берүүнүн парадигмасын өзгөртүү жөнүндө сөз кылуудан мурун, бул өлкөнүн билим берүү тарыхын талдап чыгуу зарыл.

максаттарына жетүү үчүн ар кандай этаптар, билим берүүнүн инновациялык чөйрөсүндөгү максаттар.

Жапондор байыртадан эле билимге өзгөчө көңүл буруп келишкен. Жапондор үчүн тарбия үй-бүлөдөн жана үйдөгү тарбиядан башталган, анткени инсандын калыптанышында үй-бүлө негизги ролду ойногон. Үй-бүлөдөн эмгек, адеп-ахлак, адеп-ахлак, ошондой эле инсандын ар-намысы, ар-намысы сыяктуу негизги принциптер өсүп чыккан. Маанилүү аспект өзүн-өзү тарбиялоо, өзүн өзү тарбиялоо жана өзүн өзү башкаруу принциби болгон.

Мындай баалуулуктар жапон коому байыртадан бери кландык негизде болуп келгендигине байланыштуу жана бул билим берүү принциби бүгүнкү күнгө чейин уланып келет. Бала бакчада балдар өз алдынчалыкка, көңүл бурууга жана башкаларды урматтоого үйрөнө башташат. Тазалык принциптери жумушта да, үй-бүлөдө да, коомдо да күнүмдүк турмушта калыптанат.

Бул ролду үй, бала бакча, мектеп жана университет гана эмес, балдарды өтө кичинекей кезинен тарбиялаган жалпы коом ойнойт. Японияда балдарды тарбиялоонун негизин салттар, философиялык мамиле жана улуттук материалдык маданиятка болгон сүйүү аныктайт.

6-кылымда буддисттердин монастырларында биринчи окуу жайлары пайда болгон, алар ошол мезгилде коомдук жана маданий борборлордун ролун ойногон. 8-кылымда «Мамлекеттик мектептер жөнүндө» биринчи мыйзамдык акт кабыл алынып, ага ылайык борбордо жана облустарда мамлекеттик мектептердин системасын түзүү башталган. Билим берүү жөнүндөгү мыйзамдарда мугалимдерге коюлуучу талаптар так жазылып, мугалим өз предметин мыкты билген, адеп-ахлактуу жүрүм-туруму жогору болушу керек болчу. Японияда конфуцийчилик байыркы мезгилден Мэйцзи дооруна чейин үстөмдүк кылгандыктан, мектеп окуучулары кытай тилинде окутулуп, кытай классикалык адабиятын, Конфуцийдин чыгармаларын жана каллиграфияны үйрөнүшкөн. Балдарга ата-энеге, улууларга, жогорку даражалуу адамдарга урмат-сый сиңирилчү. 13-кылымдан баштап мектептерде тектүү үй-бүлөлөрдүн балдары гана эмес, аскер кызматкерлеринин балдары да окута баштаган. Токугава доору дагы бул мезгилде карапайым эл үчүн мектептер ачыла баштаганы менен айырмаланат. Белгилей кетсек, Токугава үй-бүлөсү 1600-жылдан 1868-жылга чейинки аралыкта Япониянын тарыхында чоң роль ойногон жапон тарыхындагы атактуу үй-бүлөлөрдүн бири. Дал ушул убакыт Токугава доору же Эдо шаарынын аталышынан кийин Эдо доору деп аталып калган, ал жерде Япониянын аскердик өкмөтү ар дайым башчылык кылган.

бул тукумдун өкүлдөрү. Мейдзи доорунун башталышы менен жапон билим берүүсүндө инновациялык парадигма башталды деп айтууга болот, терең обочолонгондон кийин жапон мектеби батыштын (голландиялык) таасирине

ээ болуп, коом өзгөрүп, сырттан бардык жаңы нерселерди алып келди. Бирок бул процессте кандайдыр бир жаңы нерсеге каршы болгон консерваторлор да, жашоо образын өзгөрткүсү келбегендер, жаңы окууну кабыл албагандар да болгон.

Жаңы екматтун биринчи документи 1868-жылы жарыяланып, анда учунчу абзацта: «Буткул дуйненун билиминин жардамы менен императордук бийликтин негиздерин чыцдоо». Ошентип, императордук программалык документ билим алууну каалагандардын бардыгына илимий-техникалык билимдерди чет елкелерден активдуу заем алуу боюнча багыт берди. Өлкөнү модернизациялоо үчүн идеологияны өзгөртүү керек болчу, ошондуктан билим берүү системасындагы көз караштар, ураандар, окутуу ыкмалары өзгөрдү. Жапон элинин духун көтөрүү үчүн чакырык (ваконесай) болгон. Таптык тегиңизге карабастан билимге жетүү, согуштан кийинки мезгилде адамдардын жеке жетишкендиктеринин (натыйжаларынын) мааниси болуп калды.

Үчүнчү главанын экинчи бөлүмүндө – “Батыш концепцияларынын контекстинде инновациялык билим берүүнү өнүктүрүү тажрыйбасы”. - Батыштын билим берүү концепцияларынын тарыхы жана эволюциясы узак убакытты камтыйт жана кылымдар бою калыптанган ар кандай философияларды, ыкмаларды жана баалуулуктарды камтыйт. Байыркы Грецияда билим берүү жарандык тарбиянын маанилүү элементи катары эсептелген. Платон жана Аристотель өндүү философтор инсанды жана коомду калыптандыруу үчүн билим берүү жөнүндөгү идеяларды иштеп чыгышкан, бирок орто кылымдардагы Европада билим биринчи кезекте чиркөөчүлүк болгон жана дин кызматкерлерин даярдоого багытталган. Болонья (1088-ж. негизделген) сыяктуу университеттер билимдин борборлоруна айланган. Европада кайра жаралуу доорунда (14–17-кылым) гуманисттик билимге кызыгуу пайда болгон. Жеке инсанды өнүктүрүүгө, кенен ой жүгүртүүгө жана чеберчиликке басым жасалды. 18-кылымда агартуу доорунда билимдин боштондукка чыгуу жана жайылтуу каражаты катары билимдин мааниси баса белгилене баштаган. Жан-Жак Руссо жана Иммануил Кант сыяктуу философтордун идеялары билим берүү системаларына таасирин тийгизген. Ошентип, 19-кылымда өнөр жай революциясы жаңы көндүмдөрдүн зарылдыгын жаратып, билим берүү системалуу болуп калды. Милдеттүү билим берүүнүн киргизилиши жана массалык билим берүүнүн пайда болушу социалдык өзгөрүүлөрдү чагылдырган. 20-кылымда билим берүү социалдык маданий өзгөрүүлөргө жараша өнүгө берген. Окутуунун методдоруна прогрессивизм, конструктивизм жана демократиялык билим берүү сыяктуу педагогикалык кыймылдар таасирин тийгизген.

20-кылымдын аягы жана 21-кылымдын башында билим берүү процессине маалыматтык технологиялардын киргизилиши жана дистанттык окутуунун

өнүгүшү менен билим берүү технологияга багытталган. Болуп жаткан өзгөрүүлөр бизден жаңы жагдайларга ыңгайлашууну жана билим берүүдөгү жаңы ыкмаларды кабыл алуунун зарылдыгына шыктандырган кыйынчылыктарга туш болушубузду талап кылат. Инновация жашоонун ар кандай тармактарында ийгиликтин ачыкчы болуп баратат. Жаңы методдор билим берүү чөйрөсүндөгү инновациялык парадигманы билдирүү менен билим берүү реалдуулугуна жаңы көз караштарды аныктайт.

Парадигма деген эмне? Парадигма – адамзаттын бүткүл тарыхый жолунда өнүгүп келе жаткан көйгөйлөрдү жана аларды чечүү жолдорун издөөнү, методдорду изилдөөнү чагылдырган тартип, бул адамзаттын жаңы идеяларды жана көз караштарды андоосу. Илим философиясында биринчи жолу Г.Бергман аныктама берген, ал эми Т.Кун илимий революциянын теориясын сунуш кылган: «...бардыгы тарабынан таанылган, белгилүү бир убакытка чейин илимий жетишкендиктер. проблемалары жана аларды чечүү жолдору илимий коомчулукка». Ошентип, парадигма изилдөөнүн бардык категориялары өзгөрүүгө дуушар болбогонуна карабастан, изилдөө ыкмаларын өзгөртүү менен системалык илимий мамиле экендигин көрөбүз. Мындан тышкары, парадигма илимдин теориясында жана тарыхында, илимий дисциплинаны жана илимий билимди сүрөттөө үчүн колдонулат.

Демек, парадигматикалык мамиле коомдун бардык чөйрөлөрүнө тиешелүү, ал эми билим берүү да өзгөчө эмес, мында адам билим берүүнүн жаңы моделинин негизги кыймылдаткычы болуп саналат, траекториянын өзүнүн жеке түрүн тандап, максатка аң-сезимдүү кадам шилтейт. Инновациялык парадигма – адам өнүгүп жаткан, бүтүндөй илим менен техниканы өнүктүргөн коомдук шарттарда пайда болгон стратегиялык инновациялардын, биргелешкен инновациялардын, жалпы инновациялардын жана ачык инновациялардын комплекси. Ошентип, инновациялык парадигмалардын төрт негизги элементин белгилей кетүү керек: “стратегиялык”, “тоталдык”, “ачык” жана “кызматташтык”, алар органикалык интеграция менен байланышкан.

Чет тилдерди билүү, чыгармачыл ой жүгүртүү жана технология боюнча адаптацияланган билим билим берүүнүн стратегиялык инновациялык парадигмасын камсыз кылат.

Билим берүүнүн жалпы инновациялык парадигмасы – бул биздин заманды талап кылган эң акыркы технологияларды комплекстүү пайдалануу, ага (компьютерлер, смартфондор, смарт такталар, жасалма интеллект ж.б.) Коом билим берүүнүн жалпы парадигмасынан ажырагыс, азыркы учурда биз эч билимди инновациясыз, инновациялык мамилесиз элестетиңиз, ошону менен технология бүтүндөй билимди өзүнө баш ийдирди.

Билим берүүнүн ачык парадигмасы – бул жеткиликтүү билим, мында инсан онлайн окутуудан салттуу үлгүдөгү окутууга чейин тандоо мүмкүнчүлүгүнө ээ. Билим берүүнүн ачык парадигмасы ар түрдүү тилдерде, ар улуттун студенттерине (студенттерге, угуучуларга) окутуу болуп саналат. Билим берүү тармагындагы мамлекеттердин кызматташтыгы ачык билим берүү парадигмасынын маанилүү аспектилеринин бири болуп саналат, мында Кыргызстандын билим берүү мекемелери долбоорлорго, билим берүү программаларына, эл аралык конференцияларга жигердүү катышып, жакынкы жана алыскы чет өлкөлөрдөн эл аралык кызматташтыкка кирген: Япония, Түркия, Россия, Корея, Малайзия ж.б.

Үчүнчү бөлүм – “Кыргыз Республикасы менен Япониянын билим берүү тармагындагы биргелешкен инновациялык процесс” үч бөлүмдү камтыйт.

Үчүнчү главанын биринчи бөлүмүндө – “Кыргыз Республикасында инновациялык билим берүүнүн жаңы философиясынын зарылчылыгы” – Кыргызстан терең өзгөрүүлөрдүн дооруна кирди, анда коомдук турмуштун бардык чөйрөлөрүндө кайра жаралуулар жүрүп, көз караштар жана артыкчылыктар белгиленген. кайра ойлонулуп, максаттар жана багыттар өзгөрүп, принциптер менен түшүнүктөр өзгөрүүдө. Приоритеттүү багыттардын бири билим берүү тармагы. Билим берүү өлкөнү өнүктүрүүнүн негизги куралына айланып, туруктуу коом үчүн зарыл болгон адам ишмердүүлүгүнүн бардык чөйрөлөрүн камтууда.

Кыргызстан Советтер Союзунун курамында 70 жыл бою «агым менен калкып», келечекти ойлобой, өткөнгө кылчайып карап отурбастан, бул аралыкта өлкөбүз билим берүү тармагында көптөгөн секириктерди жасап, бирок жаңы тепкичке кадам таштаган. өзгөрүү жана эгемендүүлүк доору Кыргызстандын алдында билим берүүнү өнүктүрүүдө жаңы милдеттерге жана артыкчылыктарга дуушар болду. Кыргызстанда коомдук турмуштун бардык негиздеринде болуп жаткан терең кайра тузуулар адамдын ишинин бардык чөйрөлөрүндө туп-тамырынан бери өзгөрүүлөр менен коштолуп жатат. Жаңы чакырыктарды жеңүү жана жашоо маселелерин чечүү үчүн биз өнүгүүнүн жаңы жолдорун издешибиз керек.

Жаңы билим берүүнүн артыкчылыктары максаты – инсанды же субъектти тез өзгөрүп жаткан дүйнөдө жаңы нерсени кабыл алууга даярдоо, окуу планынын студент үчүн багыттуулугу жана ийкемдүүлүгү, баарлашуу жана турмуштук кырдаалдын ар кандай шарттарына ыңгайлаша билүү, социалдык жактан багытталган, ал эми экономикалык кайра курууларды эске алуу менен финансылык жактан сабаттуу болуу - ушунун баарына информациялык багыт алуу илимий-техникалык прогресс болуп саналат.

Кыргызстанга Япония сыяктуу эле профессионалдык билимге ээ, бардык жаңы нерсеге оңой ыңгайлашкан, “тез үйрөнүүчү”, сабырдуу, өзүн-өзү өнүктүрүүсү өнүккөн прогрессивдүү коом керек. Учурда жогорку технологиянын өнүгүшү менен өткөн муундардын тажрыйбасы салттуу билим берүүдө гана керек болсо, жаңы технологиялар менен ал пайдалуу болбой калды. Мисалы, Дж.Боткин “адамдык ажырым” бар деп ырастады, анткени ажырым убакыттын өтүшү менен болот жана аны жеңүү кыйын, анткени бул инновациялык парадигмада табигый процесс.

Ошентип, билим берүү реформасынын негизги принциптерин камтыган укуктук жана саясий документтер кабыл алынды. Ошентип, 2003-жылдын 30-апрелинде билим берүү жөнүндө биринчи мыйзам кабыл алынып, ал күчүнө кирген жана жаңыланган, азыркы мыйзам 2023-жылдын 11-августунда жаңыланган.

“Билим берүү жөнүндө” мыйзамга талдоо жүргүзүү менен, биз жаңыланган мыйзам өзгөрүп эле тим болбостон, Кыргыз Республикасында инновациялык билим берүүнүн өнүгүшүнө ылайык келген главалар жана беренелер да пайда болгон деген тыянакка келдик, мында тармактагы мамлекеттик саясаттын жаңы принциптери билим берүү пайда болду; ар бир студентке коомдун пайдалуу мүчөсү болууга, демократиялык жана светтик коомдун өнүгүшүнө салым кошууга мүмкүнчүлүк берген билим берүү системасын түзүү, анын өнүгүшү илимий билимге, өз ара түшүнүшүүгө, сабырдуулукка жана мүчөлөрдүн ортосундагы тынчтыкка негизделген. коом; билим берүүнүн үзгүлтүксүздүгү жана үзгүлтүксүздүгү; окуучуларда дүйнөнү илимий түшүнүүнү жана жалпы адамзаттык жана улуттук баалуулуктардын гармониялуу системасын өнүктүрүүгө багытталган билим берүүнүн гуманисттик мүнөзү; өлкөнүн башка маалыматтык системалары менен интеграциялоо, жаңы билим берүү технологияларын колдонуу, эл аралык билим берүү мейкиндигине интеграциялоо үчүн бардык студенттер үчүн билим берүү ресурстарынын ачыктыгын жана жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу үчүн билим берүүнү санариптештирүүнү өнүктүрүү; билим берүү уюмдарынын бүтүрүүчүлөрүнүн заманбап көндүмдөрдү жана компетенцияларды калыптандырууга жана өздөштүрүүсүнө багытталган окутуунун күтүлгөн натыйжаларына жетишүүсү; ата мекендик жана дүйнөлүк илимдин жетишкендиктерине жана алдыңкы эл аралык тажрыйбага басым жасоо; билим берүү кызматтарынын экспортун өнүктүрүү; билим берүү системасын өнүктүрүүгө бардык кызыкдар тараптардын аракеттерин тартуу, мотивациялоо жана координациялоо; билим берүүнүн бүтүндүгү, анын бардык деңгээлдеринин үзгүлтүксүздүгүн жана бири-бирин толуктап турушун камсыз кылуу; мыкты эл аралык стандарттарга ылайык сапаттуу билимге жетишүү. Мындан тышкары, жаңы мыйзам билим берүү тармагына бүтүндөй

бир берененин маалыматтык системасы киргизилди, бул окутуунун сапатын жогорулатууга (ачык сабактар, сабактардын ачыктыгы), билим берүүдөгү маалыматтык системанын болушу бирдиктүү уюштуруу программалык камсыздоосун жана техникалык жеткиликтүүлүктү камсыз кылат (kundoluk, бирдиктүү AVN программасы) маалыматтарды жана маалыматтарды чогултууну, сактоону, иштетүүнү, колдонууну, бөлүштүрүүнү камтыйт.

Үчүнчү главанын экинчи бөлүмүндө – “Кыргыз Республикасы менен Япониянын билим берүүнүн инновациялык мүмкүнчүлүктөрү, биргелешкен билим берүү программаларынын негизи катары” - кыргыз-япон мамилелери Кыргызстандын эгемендүүлүккө ээ болушу менен башталган. Жалпысынан Кыргызстан менен Япониянын ортосундагы эл аралык байланыштар ар кандай билим берүү программаларын өнүктүрүүгө түрткү болгон.

Демек, билим берүү тармагындагы кыргыз-жапон мамилелерин экиге бөлүп кароого болот, Япония толугу менен өнүгүп, жапон өкмөтүнүн колдоосу менен мамлекеттик гранттарды бере баштаган.

Алгачкы гранттардын бири япон тилин үйрөткөн университеттин мугалимдери үчүн билим берүү программалары болгон, билим берүү программаларынын мындай интеграциясы азыркы «ардагер» мугалимдердин жапон тилин окутуунун методикасын үйрөнүшүнө, ошону менен тил билиминин деңгээлин жогорулатууга таасирин тийгизди. маданиятына, каада-салттарына, материалдык маданияттарына жана бир кездеги сырдуу өлкөгө тийе алышкан. Окутуунун программасынан тышкары, Япония өкмөтү "MONBUKAGAKUSHYU", биз жогоруда жазгандай, жыл сайын студенттерге Японияда билим алуу үчүн гранттарды берет.

Бул жерде JICA (Жапония Эл аралык Кызматташтык Агенттиги) тарабынан берилген мамлекеттик кызматкерлер үчүн JDS программасын эске албай коюуга болбойт: “Кадрларды даярдоо боюнча стипендия долбоору (мындан ары “JDS”) “100 000 чет элдик стипендияларды тартуу планынын” бир бөлүгү болуп саналат. Япониянын Өкмөтүнүн жана өнүгүп келе жаткан өлкөлөрдөгү социалдык-экономикалык саясатты иштеп чыгууда жана ишке ашырууда негизги ролду ойногон кадрларды даярдоого багытталган. Долбоор 1999-жылы 2 өлкө - Өзбекстан жана Лаос үчүн башталган. Кийинчерээк ал кеңейтилип, 2021-финансы жылына чейин долбоордун алкагында 21 өлкөдөн 5 410 стипендиат окутулду. Бул программа мамлекетти өнүктүрүү маселелерин чечүү боюнча чараларды иштеп чыгууга жана ишке ашырууга катышкан мамлекеттик кызматкерлерге гана багытталган.

Бүгүнкү күнгө чейин үч флагмандык университет мамлекеттик билим берүү программаларын жөнөттү: Ж.Баласагын атындагы Кыргыз улуттук

университети, Бишкек гуманитардык университети. Карасаев атындагы жана Кыргыз мамлекеттик университети. И.Арабаев, бирок акыркы жылдары билим берүү программаларынын чөйрөсү кеңейип, азыр гуманитардык университеттер гана кошулбастан, Кыргыз мамлекеттик медициналык академиясы, Агрардык академия, Кыргыз мамлекеттик курулуш жана технология университети, ушуну менен Япониянын билим берүү программалары Кыргыз Республикасында гана кеңейип, күч алууда деп айта алабыз.

Ошентип, Япониянын Васеда жана Цукуба университеттери өлкөнүн алдыңкы университеттери менен кызматташып, аспирантура жана PhD үчүн квоталык орундарды бөлүп беришет. 2006-жылдын сентябрынан тарта Цукуба университетинде Борбор Азия боюнча Эл аралык борбор иштеп жатат, ал биздин студенттер менен биргеликте изилдөө иштерин жүргүзүп келет. Мына ушундай жол менен саясий жана бизнес элитанын жаңы, чыгармачыл мууну калыптанууда.

Изилдөөбүзгө ылайык, Кыргызстандагы билим берүү программаларын интеграциялоону эки мезгилге бөлүк: башталышы жана ортосу. Учурда мамлекеттик программалардан тышкары коммерциялык билим берүүчү жеке университеттер да киргизилүүдө. Ошондой эле Кыргызстандан мамлекеттик университеттердин студенттеринен тышкары жапон тили курстарына өз алдынча барып, Япониядагы тил мектептерине тапшырган бекер студенттер дагы бар. Жылдан жылга Японияда билим алууну каалагандар көбөйүп жатат, бул азыркы жаштар тез жана динамикалуу өнүгүп жаткан дүйнөдө окутуунун бардык инновациялык ыкмаларын өздөштүрүп, заман агымына ыкташууда.

Инновациялык билим берүүнү өнүктүрүү аркылуу Кыргызстан менен Япониянын ортосундагы достук байланыштарды кеңейтүү жана чындоо максатында Кыргыз-Япония Адамдык Өнүктүрүү Борбору (KRJC) ар кандай бизнес курстарын, жапон тили курстарын жана программаларын өткөрүп келет. Жогоруда белгилегендей, билим берүү тармагындагы кыргыз-япон мамилелери 2 этапка бөлүнгөн, экинчи этап 2020-жылы башталган: - Япониянын билим берүү мекемелеринин жарманкеси жана өз ара алмашуу келишимдери: жыл сайын KRJC билим алмашуунун жаңы тенденциясын түзүү “Study in Japan” билим жарманкесин өткөрөт жана Япониядан катышкан мектептердин саны 2019-жылга чейинки мезгилге салыштырмалуу 12 эсеге өстү, 2020-2022-жылдардын үч жылдык мезгилинде Япониядан 58 мектеп катышкан. Чет өлкөдөгү окуу жайлардын жарманкелери Кыргыз-Япон борборунун колдоосу менен 16 жапон жана кыргыз университеттеринин жеке жолугушууларына алып келди. Бул жолугушуулар өз ара түшүнүшүүнү тереңдетип, алмашуу үчүн жаңы мүмкүнчүлүктөрдү түздү. Кыргызстандагы япон университеттеринин студенттери - Кыргыз-Япон борбору тарабынан

түзүлгөн жаңы таанышуу жана окуу мүмкүнчүлүктөрү KRJC Япониянын ЖОЖдору менен келишимдер аркылуу өз ара алмашууларды жүргүзүп келет. Кыргызстан менен Япониянын мектепке чейинки билим берүү мекемелеринин ортосунда байланыштарды түзүү үчүн жаңы өнөктөштүктү түзүү. 2023-жылдын май айында KRJC Японияда чоң тажрыйбасы жана жетишкендиктери бар мектепке чейинки билим берүү компаниясы менен жапон тилинде жапон стилинде билим берүүнү киргизген Кыргызстандагы билим берүү мекемесинин ортосунда алмашуу келишимине кол коюуну колдоду. - КРЖКда жаңы 1 айлык орус тили курсун түзүү: япониялык студенттер менен кыргыз үй-бүлөлөрүнүн ортосунда алмашуу мүмкүнчүлүктөрүн түзүү.

Жогоруда аталган программалардын бардыгы Кыргызстанда активдүү иштеп, инновациялык билим берүүдөгү жаңы көз караштарды жана процесстерди алып келүүдө. Ошентип, Кыргызстанда жана Японияда жүргүзүлүп жаткан заманбап билим берүү реформасы биринчи кезекте коомдун учурдагы муктаждыктарына багытталган. Бул «кыска программаларга» ылайык берилүүчү билимдердин көлөмүнүн азайышына алып келет. Мындай университеттерде ишмердүүлүк багытын «салттуу жогорку билим берүү системасы жетишерлик кызыктырбаган» «практиктер» аныктайт. Заманбап компьютердик жана тармактык технологияларды окутууда кеңири колдонуу студент менен мугалимдин ортосундагы жеке байланышты минимумга чейин төмөндөтөт (же «виртуалдык университеттерде» дистанттык окутууда нөлгө чейин). Рыноктук механизмдерди чыңдоонун натыйжасында жеке менчик университеттер пайда болууда, бул бир жагынан акыркы 30 жылдын ичинде жогорку билимдүү адамдардын санын эки эсеге көбөйтүүгө мүмкүндүк берсе, экинчи жагынан анын сөзсүз кесепети (ЖОЖдорду мамлекеттик каржылоонун азайышы) жогорку билим берүү тармагында сапаттын тез жоготуусу болду. билим берүү. Мамлекеттик эмес билим берүү мекемелеринин социалдык ролуна жана алардын Кыргызстандын билим берүү системасынын өнүгүшүнө тийгизген таасирине баа берүүдө мамлекеттик эмес кесиптик (көбүнчө жогорку окуу жайлары) салыштырмалуу арзан кызматтарды көрсөтүүчү катары чыгаарын эске алуу керек. сапаты боюнча көптөгөн мамлекеттик билим берүү кызматтарына.

Өмүр бою билим берүү системасына өтүү, өмүр бою билим берүү идеялары жарыяланып, рыноктун кызматына коюлуп, эң башкысы инсандын руханий деңгээлине өнүгүү эмес, эмгек рыногунда ийгиликке жетишүү; Квалификациясын дайыма сактап, жаңыртып, эмгек рыногунда ийгиликке жетишкендердин ортосундагы ажырым күчөп баратат.

Кыргызстанда да, Японияда да жалпы билим берүүнүн мазмунун жаңыртуудагы эң маанилүү аспект гумандаштыруу, идеологиялык парадигмалардын өзгөрүшүнө дуушар болбогон моралдык-эстетикалык

баалуулуктарды, жогорку коомдук идеалдарды сактоого жана өнүктүрүүгө багытталган багыт болуп калды.

Эки өлкө тең демократиялык билим берүү системасына умтулат, бул үчүн бир нече шарттар керек. Биринчиден, коомдун мүчөлөрүнүн билим алууга бирдей укугу, б.а. анын социалдык абалына, жынысына, улутуна, диний жана саясий таандыгына карабастан жеткиликтүүлүгү. Экинчиден, мектеп системасын децентрализациялоо, бул, атап айтканда, жергиликтүү бийлик органдарынын финансыны башкаруу жана педагогикалык кадрларды тандоо укугун билдирет.

Корутунду

Акыркы жылдарды эске алганда, Кыргызстанда саясатта, экономикада көптөгөн өзгөрүүлөр болду, билим берүү тармагында да четте калган жок. Инновациялык билим берүүнү изилдөө зарылчылыгы ар дайым болуп келген, бирок ал дайыма эле көрүнбөй, конкреттүү тарыхый шарттарга жана илимдин абалына ылайык келген. Техносфераны өзгөртүү ар дайым адамзаттын жаңы социалдык чен-өлчөмгө өтүүсүн билдирген. Акыркы 20-30 жылдын ичинде калыптанган шарттардын жыйындысы, инновациялык билим берүү окуу жайлардын дубалында гана эмес, коомдун өнүгүүсүнүн, жалпысынан алганда, минималдаштыруунун милдеттүү талабына айланууда. илимий-техникалык прогрессти жайылтуу процессинде адамдардын өздөрү тарабынан аң-сезимсиз түрдө пайда болгон бир катар коркунучтар.

Инновациялык билим берүүнүн өнүгүшү менен коом практикалык милдеттердин алдында турат, коом өндүрүштүк ишмердүүлүктүн масштабы жана темпи өзү билим берүүнүн глобалдык көйгөйлөрүн жаратып жатканын түшүнүшү керек, алардын ар бири адамзат үчүн өнүгүүнүн жаңы жолдорун ачып, иштеп чыгуу жана ишке ашыруу зарыл. Бирок, мындай инновациялык маселелерди чечүү үчүн бир гана техникалык же таза багытталган ыкмалар жетишсиз. Билим берүү философиясынын маселелерин жакшы билүү, философия менен билим берүүнүн өз ара аракеттенүү жолдорун изилдөө зарыл, анткени көп учурларда салттуу билим берүүнүн негиздерин жана адамдардын ишмердүүлүгүн терең кайра куруу талап кылынат.

Диссертацияда инновациялык билим берүүнүн негизи катары философиялык билимдердин ар түрдүүлүгүн талдоо аракети жасалган. Бул максатта философиянын коомдук жана гуманитардык билимдеги ролу талдоого алынган. Философия илими бүгүнкү күндө, биздин оюбузча, ар кандай инновациянын проблемасы болгон баалуулук багыттарынын акыркы негизи болгон жаңы онтологияны түзүүнүн чукул зарылчылыгына туш болууда.

Демек, биз Кыргызстанда инновациялык билим берүүнүн философиясынын, “билим берүүнүн жаңы образынын” өнүгүшүнүн башатында турабыз, бирок илимий чөйрөдө консенсуска жетүү үчүн анын өнүгүү процесстеринин гетерогендүүлүгүн түшүнүү керек. илимдин жаңы абалы эскиси менен байланышып, аны менен бирге жашай алат. Изилдөөчүлөр илимдин сүрөттөрүндө жана анын методологиясынын турбуленттүүлүгүнүн шарттарында иштөөнү үйрөнүүгө туура келет.

Инновациялык билим берүү институту инновациялык билим берүүнүн эволюциясынын деңгээлин аныктаган коомдун социалдык фактору менен коом менен түз байланышта. Көптөгөн изилдөөчүлөрдү изилдеп, биз билим коомдон бөлөк жашай албайт деген тыянакка келдик, бул бул системаны коомдун бардык көйгөйлөрүн чагылдырат. Мындан тышкары, билим берүү көп учурда бул көйгөйлөрдү сактап калат, анткени ал коомдун келечектеги мүчөлөрүн белгилүү бир шарттарда келечектеги жашоосуна даярдайт, алар коомдун трансформация шарттарында аракеттенет деп ойлошот. Билим берүү – коомдун максаты менен дал келген коомдун бирден бир адистештирилген подсистемасы. Эгерде эл чарбасынын ар кандай чөйрөлөрү жана тармактары белгилүү бир материалдык продуктыларды, ошондой эле адамдарга кызмат көрсөтсө, билим берүү системасы адамдын интеллектуалдык, адеп-ахлактык, эстетикалык жана физикалык өнүгүүсүнө таасирин тийгизип, өзүн өзү “өндүрсө”, дал ушул билим берүү феномени болуп саналат. социомаданий процесс, маданияттын подсистемасы жана адамдын өнүгүү механизминин көрүнүшү.

Биз билим менен окуунун же адам менен кабыл алуунун ортосундагы, албетте, аргументке баа берерден мурун, адамдын табияты, мисалы, билимдин табияты жөнүндө божомол экенин аныктадык. Билим адамдын табиятынын булагы болгондуктан, адам билим булактары аркылуу замандын талабына ылайык жаңы нерселерди үйрөнөт. Социалдык-маданий процессте билим берүүнүн миссиясын үч вариантта кароого боло тургандыгы аныкталган: коомдун варианты, инсандык жана билим. Белгилей кетсек, билим берүү коомдук феномен, бирок бул феноменде инсандык жана билим негизги орунду ээлейт, анткени коомдук институт өзүнүн билимин жаңы муундарга өткөрүп берүүсү зарыл, билим булагы, ал эми инсан болсо социалдык шарттарда. билим берүү, жаңы маалымат технологияларынын агымында билим алууну же андан баш тартууну өзү тандайт.

Демек, билим берүү ички жана тышкы коомдук процесс, мында адам таасири астында (идеологиянын өзгөрүшү, мамлекеттеги билим берүү саясатынын принциптери ж.б.) зарыл болгон билимди алат.

Инновациялык билим берүүнү талдоонун натыйжасында (Кыргыз Республикасында жана Японияда билим берүү системасынын өнүгүү контекстинде) биз инновациялык билим берүүнүн философиясына автордун аныктамасын берүүгө аракет кылдык – бул адамдын үзгүлтүксүз билими. жаш курагына карабастан чыгармачылык менен ой жүгүртүп, инновациялык билим алуу үчүн өзүнүн коомдук турмушуна жаңы технологияларды, жаңы ыкмаларды жана механизмдерди киргизет. Инновациялык билим берүү – коомго багытталган инсанга багытталган көрүнүш, анткени коом илимий-техникалык прогрессти киргизүү платформасы болуп саналат.

Ошентип, маалыматтык технологиялар коомдук практикага киргизилди, алар биздин жашообузга “технологиялык бар” алып келди жана бул адамдын социалдык негиздерин өнүктүрүүдөгү прогресстин факторлорунун бири болду.

Биздин өлкө билим берүү системасын өркүндөтүү максатында интеграциянын бардык жолдорун (экономикалык, саясий жана маданий) басып өтүп, билим берүүнүн өнүгүүсүнүн глобалдуу дүйнөсүндө келечек жолун аныктайт. Кыргызстан менен Японияда инновациялык билим берүүнү өнүктүрүүнүн фактору болуп эки өлкөнүн ортосундагы мамилелерди бекемдеген ааламдашуу процесси саналат. Бирок билим берүүнүн маанисинин кеңейиши менен азыркы учурдун чындыгы болгон ар кандай көйгөйлөр да бар. Заманбап дүйнөнүн глобалдашуу умтулууларынын мотиви маалымат технологиялары болуп саналат. Маалыматтык технологиялар аркылуу илимий-техникалык прогресс жүрөт, аны инновациялык билимсиз өндүрүшкө киргизүү мүмкүн эмес, бул инновациялык процесстин өнүгүшү.

Мамлекетибиздин билим берүү системасын трансформациялоону талдап чыгуунун аягында, биздин оюбузча, демократиялык принциптерге негизделген жана дүйнөлүк стандартка жооп бере турган билим берүүнүн улуттук моделин аныктоо зарыл болмок. Биздин өлкөдө билим берүүнүн жаңы улуттук модели биринчи кезекте “адеп-ахлактык мыйзамга” (И.Кант) жана жалпы адамзаттык баалуулуктарга дал келүүчү гумандуулукка жана инсанга багытталууга тийиш, анткени ааламдашуу шарттарында бул негизги факторлордун бири болуп саналат. улуттун жана улуттук духтун енуушунда.

Кыргызстанда билим берүү тармагына инновацияларды киргизүү эч кандай түрдө улуттук маданияттын жана өзгөчөлүк менталитетинин салттуу руханий баалуулуктарынын, ынтымактуулуктун, бүтүндүктүн жана мекенчилдиктин менталитетинен чагылдырылбашы керек, билим берүүнү маданий нормаларды мурастоо жана берүү механизми катары кароо. кыргыз этникалык тобунун каада-салтына жана маданиятына багытталган.

Улуттук өзгөчөлүктү сактоо, устатына (мугалимине) урмат көрсөтүү, өндүрүштүн өз ара байланышы, жаратылышка аяр мамиле кылуу, элдик тарыхты, музыканы үйрөнүү ж.б. - мунун баары Кыргызстандагы заманбап инновациялык билим берүүнүн негизги карама-каршылыгын конструктивдүү чечүүнүн каражаты боло турган мамлекеттик мектептин билим берүү приоритеттери.

ЖАРЫК КӨРГӨН ИЛИМИЙ ЭМГЕКТЕРДИН ТИЗМЕСИ

**Исаева Майрамкул Тургунбековнанын диссертациясы темасында:
«(Кыргызстан менен Япониянын мисалында) инновациялык билим
берүү философиялык изилдөөлөрдүн объектиси»,**

**09.00.11 – социалдык философия адистиги боюнча философия
илимдеринин кандидаты илимий даражасын алуу үчүн берилген**

РЕЗЮМЕ

Негизги сөздөр: инновациялык билим берүү, философия, инновация, билим берүү философиясы, билим, инновация,

Изилдөөнүн объектиси – инновациялык билим берүү. Изилдөөнүн предмети Кыргызстан жана Япониядагы инновациялык билим берүү болуп саналат.

Диссертациянын негизги максаты – Кыргызстан менен Япониядагы инновациялык билим берүүнүн өнүгүшүнө байланышкан көйгөйлөргө жана өзгөчөлүктөргө социалдык-философиялык талдоо.

Изилдөөнүн илимий жаңылыгы. Буга чейин Кыргызстанда инновациялык билим берүү проблемасына арналган комплекстүү философиялык изилдөө жүргүзүлгөн эмес. Бул иш белгилүү бир деңгээлде бул боштукту толтурат.

Изилдөөнүн илимий жаңылыгы төмөнкү пункттарды камтыйт: ата мекендик философия илиминде биринчи жолу инновациялык билим берүүнүн маңызына тарыхый-философиялык талдоо жүргүзүлдү, инновациялык билим берүү концепцияларына теориялык жана методологиялык талдоо жүргүзүлдү; “Инновациялык билим берүү” концепциясын автордук түшүндүрмөсү көрсөтүлүп, инновациялык ишмердүүлүктү мыйзамдаштыруу катары билим берүүнү парадигматикалык трансформациялоо процесси, билим берүүдөгү инновациялык процесстер “салттуу” жана “салттуу” маданий баалуулуктарды бириктирген комплекстүү система катары мүнөздөлгөн. эң жаңы” инновациялык билим берүү изилденип, Япониядагы инновациялык билим берүүнү реформалоонун өзгөчөлүктөрү ачылды, Кыргызстанда жана Японияда инновациялык билим берүүнүн социалдык-маданий-маданий детерминацияларына социалдык-философиялык талдоо жүргүзүлдү. Илимий жаңылыктар катары сунушталган айрым жоболор менен да байланышса болот. коргоо жана диссертацияда келтирилген корутундулар үчүн.

Колдонуу боюнча сунуштар. Диссертациялык изилдөөнүн материалдары, ошондой эле эмгекте колдонулган теориялык-методологиялык принциптер жана ыкмалар философия, билим берүү философиясы, инновациялык билим берүү философиясы, маданият таануу ж.б.у.с. атайын курстарды түзүүдө пайдаланылышы мүмкүн.

Колдонуу чөйрөсү. Диссертациянын материалдары университеттерде көрсөтүлгөн дисциплиналар боюнча лекциялык курстарда колдонулушу мүмкүн. Мындан тышкары, алар бул тема боюнча кийинки изилдөөлөргө жана Кыргызстандын билим берүү саясатын өнүктүрүүгө негиз катары колдонулушу мүмкүн.

Изилдөөнүн жүрүшүндө алынган натыйжалар инновациялык билим берүүнүн көйгөйлөрү жөнүндө социалдык-философиялык билимдерди кеңейтүү жана тереңдетүү үчүн пайдаланылышы мүмкүн. Социалдык-философиялык концепцияга жалпыланган изилдөөдөгү материалдар Кыргызстанда да, чет өлкөлөрдө да инновациялык билим берүүнүн көйгөйлөрүн талдоодо колдонулушу мүмкүн.